

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: VN/12531/2021 sekä STM083:00/2019

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa 4.4.2022 mennessä luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi vammaispalvelulaiksi. Esitysluonnokseen liittyy lisäksi muutoksia kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin, sosiaalihuoltolakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin.

ETEVA KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Eteva kuntayhtymä on Suomen suurin erityishuoltopiiri ja valtakunnallinen kehitysvamma-alan julkisten palveluiden tuottaja. Toimimme Uudenmaan alueella ja lisäksi palvelutoimintaamme on Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnissa. Etevan palveluissa on vuosittain noin 1600 asiakasta ja työllistämme vakituisesti 1300 henkilöä.

Eteva toteaa, että lakiehdotus yhdenmukaistaa vammaisten erityispalveluja ja että palvelujen yksilölliseen järjestämiseen on kiinnitetty nyt edellistä lakiluonnosta enemmän huomiota. Lisäksi vammaisuuden määritelmä on laajentunut sekä tarkentunut. Eteva pitää myös hyvänä asiana, että ikääntymiseen liittyvästä toimintakyvyn heikentymisestä johtuva oikeus palveluihin on rajattu pois vammaispalvelulaista. Ikääntyvä vammainen henkilö on kuitenkin edelleen tarvittaessa oikeutettu vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin.

Etevan muutosehdotus vammaispalvelulakiluonnokseen:

1. Vaativan palvelun ja vaativan tuen yksikkö -käsitteet

Vaativan palvelun ja vaativan tuen yksiköistä käytettäviä käsitteitä tulee mielestämme tarkentaa. Esityksessä on käytetty vaativan palvelun ja vaativan tuen yksiköitä kuvaavia termejä sekaisin. Vaativan palvelun yksiköt tulee mielestämme rinnastaa tällä hetkellä sosiaalihuoltolaissa käytettävään käsitteeseen; tehostetun palveluasumisen yksikkö.

2. Vuorovaikutus –termi

Esityksessä käytetään termiä vuorovaikutus. Ehdotamme sen korvaamista termillä **sosiaalinen kanssakäynnin**, joka pitää sisällään muun muassa vuorovaikutuksen, osallisuuden ja osallistumisen yhteiskunnan toimintaan.

3. Lakimuutoksen taloudelliset vaikutukset

Olemme samaa mieltä Vaalijalan kuntayhtymän kanssa siitä, että muutosten taloudelliset vaikutukset ovat merkittävät ja ne tulee huomioida valtiontalouden raamissa.

4. Tarkemmat muutosehdotukset yksittäisiin lain kohtiin:

Vammaispalvelulaki 12 ja 13 §, Erityinen tuki

Kohta 1:

Hallituksen esitys: "Esityksessä erityinen tuki on viimesijaista suhteessa ehdotetun tai muun lain mukaisiin palveluihin."

Muutosesitys: Erityistä tukea ei tule rajata viimesijaiseksi palveluksi. Esimerkiksi vaativa moniammatillinen tuki tulisi olla järjestettävissä myös osana ensisijaisia terveyden- ja sosiaalihuollon palveluja. Rajauksen poistaminen tarjoaisi mahdollisuuden vastata joustavasti ja oikea-aikaisesti asiakkaan palvelutarpeeseen asiakkaan omassa toimintaympäristössä, jolloin tarve raskaammille palveluille vähenee.

Kohta 2:

Hallituksen esitys: "Moniammatillisessa ryhmässä olisi yleensä oltava vähintään sosiaalityön, lääketieteen, psykologian ja vuorovaikutuksen osaamista."

Muutosesitys: Moniammatillisessa ryhmässä **on oltava** vähintään sosiaalityön, lääketieteen, psykologian ja vuorovaikutuksen osaamista.

Kohta 3:

Hallituksen esitys: "Koska moniammatillisen ryhmän tukea saatetaan tarvita joissain tilanteissa nopeastikin ja toisaalta työ on usein pitkäjänteistä tiimityötä, on tärkeää, että hyvinvointialueilla on pysyviä moniammatillisia ryhmiä."

Muutosesitys: Koska moniammatillisen ryhmän tukea saatetaan tarvita joissain tilanteissa nopeastikin ja toisaalta työ on usein pitkäjänteistä tiimityötä, on tärkeää, että hyvinvointialueilla on **käytettävissään** pysyviä moniammatillisia ryhmiä.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

9 §, Kehitysvammaisten erityishuolto

Kohta 1:

Hallituksen esitys: ”Erytishuoltoon kuuluvaan vaativaan tukeen liittyvää hoitoa ja huolenpitoa sekä kuntoutusta voitaisiin toteuttaa sosiaalihuoltolaissa tarkoitetuissa ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä tai laitossyksiköissä, joissa on riittävä lääketieteellinen, psykologinen ja sosiaalihuollollinen asiantuntemus.”

Muutosesitys: Erytishuoltoon kuuluvaa vaativaan tukeen liittyvää hoitoa ja huolenpitoa sekä kuntoutusta voitaisiin toteuttaa sosiaalihuoltolaissa tarkoitetuissa ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä tai laitossyksiköissä, **tai terveydenhuoltolain § 67 mukaisessa laitoshoidossa**, joissa on riittävä lääketieteellinen, psykologinen ja sosiaalihuollollinen asiantuntemus.

31 §, Vaativan tuen asiantuntijaryhmä

Kohta 1:

Hallituksen esitys: ”Hyvinvointialueen organisaatioon kuuluva vaativan tuen asiantuntijaryhmä tekisi valituskelpoisen päätöksen henkilön määräämisestä edellä kuvattuihin tutkimuksiin.”

Muutosesitys: Hyvinvointialueen **käytettävissä** oleva vaativan tuen asiantuntijaryhmä tekisi valituskelpoisen päätöksen henkilön määräämisestä edellä kuvattuihin tutkimuksiin.

Kohta 2:

Hallituksen esitys: ”Erytishuollon antamista koskeva hakemus tulee tehdä vaativan tuen asiantuntijaryhmälle. Asiantuntijaryhmä päättää erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta.”

Muutosesitys: Erytishuollon saamisen ei tulisi edellyttää erillistä hakemusta. Erytishuollon saamiseksi hyvinvointialueen sosiaalityöntekijä tekee palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman sekä päätöksen asiakkaan palveluista, myös erityishuollon palveluista.

32 ja 33 §, Tahdosta riippumaton erityishuolto

Kohta 1:

Hallituksen esitys: ”Hakemus määräämisestä vaativan tuen yksikköön tahdosta riippumatta.”

Muutosesitys: Hakemuksen tekoon tulisi olla oikeutettu myös **sosiaalihuollon viranomainen**, kuten nyt. Esitetään, että sosiaalihuollon viranomainen olisi ensisijainen hakemuksen tekijä, kuten nyt tosiasiallisesti on.

Kohta 2:

Hallituksen esitys: "Ennen kuin henkilö voidaan määrätä tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon, hänet olisi lähetettävä tutkittavaksi vaativan tuen yksikköön. Myös nämä erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset tutkimukset kuuluisivat erityishuollon palveluihin kuten nykyisinkin."

Muutosesitys: Ennen kuin henkilö voidaan määrätä tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon, hänet olisi lähetettävä tutkittavaksi vaativan tuen yksikköön. Nämä erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset tutkimukset voidaan järjestää sosiaali- tai terveydenhuollon yksiköissä.

